

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Пряшівський університет (м. Пряшів, Словаччина)
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України
Науковий університет імені Етвеша Лоранда
(м. Будапешт, Угорщина)
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохова, Польща)
Інститут педагогіки і психології
Університету імені Яна Кохановського в Кельціх (Польща)
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ»

ОСВІТА І ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Збірник тез доповідей
за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної
конференції 27-28 жовтня 2022 року

Україна, Мукачево
27-28 жовтня 2022 р.

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(Протокол № 9 від 21 листопада 2022 р.)

Рецензенти:

Хомич Лідія Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ);

Стахів Марія Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, Львівський національний університет ім. Івана Франка (м. Львів).

Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 жовтня 2022 р., Мукачєво / Ред.кол.: Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачєво: Вид-во МДУ, 2022. – 402 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції». Учасниками конференції запропоновано до обговорення проблеми розвитку загальноосвітньої та вищої школи, освіти дорослих та професійної активності фахівців.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів, які займаються проблемами національної освіти в умовах інтеграції в європейський і міжнародний освітній простір.

Редакційна колегія:

Щербан Т. Д. – д.психол.н., професор (голова), Гоблик В. В. – д.е.н., професор, Товканець Г. В. – д.пед.н., професор; Кобаль В. І. – к.пед.н., доцент; Горват М.В. – к.пед.н., доцент, Мочан Т. М. – к.пед.н., доцент, Фенчак Л. М. – к.пед.н., доцент.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

<i>КОРСІКОВА К.Г.</i> РОБОЧИЙ ЗОШИТ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	179
<i>КОСЕНЧУК Ю.Г.</i> ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ В ФІНЛЯНДСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОСТУПУ НУШ	181
<i>КОСТЬ Е.Ю., ГОРВАТ М.В.</i> ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БУЛІНГУ СЕРЕД ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	184
<i>КУЗЬМА Д.В., ГОРВАТ М.В.</i> АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	187
<i>КУЗЬМА О. І., ТОВКАНЕЦЬ Г. В.</i> СТИМУЛЮВАННЯ І МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	189
<i>КУРИЛО Л. Ф.</i> СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ФОРМИ АДАПТАЦІЙНИХ РОЗЛАДІВ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВИТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	191
<i>ЛЕДНЕЙ В.Е., КУЗЬМА-КАЧУР М.І.</i> ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	195
<i>ЛЕНДЕЛ В.В.</i> СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФСЬКИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	197
<i>ЛЕНДЕЛ К.І., ТОВКАНЕЦЬ Г.В.</i> ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ У СУЧАСНИХ ПІДХОДАХ ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....	200
<i>ЛЕХМАН О.Ю., ХОМА О.М.</i> ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСВИХ УМІНЬ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	202
<i>ЛІБА О.М.</i> МЕТОДИЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ	205
<i>МАЙБОРОДА І.Е.</i> ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА.....	207
<i>МАКАРЕВИЧ О.В., МАЙБОРОДА І.Е.</i> ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА.....	209
<i>МАЛЬКО М.В., МОЧАН Т.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВИТИ.....	211
<i>МАМОНОВА Г.В.</i> НАУКА В КОМІКСАХ: ДОСВІД ТОКІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ	214
<i>МАРКОВИЧ В.О.</i> ПЕДАГОГІЧНА ЗАНЕДБАНІСТЬ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ШКОЛИ.....	215
<i>МАРКОВИЧ Т.М., ЧОВРІЙ С.Ю.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕ- СІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВИТИ В ЗАКАРПАТТІ (1919–1944).....	217

2. Губко А. А. Шкільний булінг як соціально-психологічний феномен. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Психологічні науки. 2013. Вип. 114. С. 46–50.
3. Протидія булінгу. Ситуація в Україні. Режим доступу // <https://mon.gov.ua/ua/tag/protidiya-bulingu>

**КУЗЬМА Д.В.,
ГОРВАТ М.В.**

Мукачівський державний університет, Україна

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Освіта є важливою цінністю світової культури, що обумовлено особливістю індивіда як особистості. Для задоволення потреби людини в освіті державою створюються різні її форми, у тому числі з акцентом на індивідуалізацію навчання. Головна ж ідея сучасної освіти полягає у створенні системи, що дозволяє формувати як компетенції, завдяки яким стане можливим постійне здобуття та поповнення знань, так і розвиток, удосконалення та самореалізація особистості протягом усього життя. Системний підхід в освіті забезпечує можливість прогнозувати поведінку об'єкта, що моделюється, у певних соціокультурних умовах, модифікувати та модернізувати його структурні елементи для досягнення найбільш ефективного результату.

У досягненні цілей модернізації системи освіти суттєву роль покликана відіграти академічна мобільність здобувачів та викладачів, завдяки якій, згідно з ідеями Болонського процесу, зміцнюються міжуніверситетські зв'язки, розвивається співпраця в академічному середовищі, відбувається обмін інтелектуальним капіталом, створюються нові дослідні центри, програми та освітні технології.

Проблематика розвитку сфери вищої освіти займає провідне місце в соціологічних концепціях, що розглядають основні тенденції суспільного розвитку в кінці ХХ - початку ХХІ століття (В.Л. Іноземцев, А.І. Колганов, Н.Л. Полякова, У. Бек, Д. Белл, К. Кнорр-Цетіна, В. Раммерт та ін.)

В контексті розгляду питання формування освітньої політики України в ХХІ столітті, В. Кремень наголошує, що освіта – це складна, багаторівнева система, яка розвивається, видозмінюється під

впливом часових, соціальних і багатьох інших чинників. Під час модернізації національної освіти нам треба враховувати інтеграційні процеси в європейській і світовій освіті.

Важливо зауважити, що проект Болонського процесу не обмежується лише країнами Євросоюзу - також країни Азії, Балканські країни та східноєвропейські країни пострадянського простору беруть участь в реформуванні системи вищої освіти відповідно до принципів Декларації.

Наразі 47 країн об'єднано в рамках Болонського процесу, а сам процес став відмінною рисою розвитку освітніх систем в XXI столітті.

Завдяки йому щорічно на наукові конференції, семінари, стажування, навчання за різними програмами виїжджають мільйони людей. Такий вид мобільності збагачує національні культури і збільшує освітній і професійний досвід її учасників, являє собою істотний фактор системних змін через безпосереднє поширення досвіду. Підтвердженням визнання зростаючої важливості цього фактора стало прийняття у 2001 р. Європарламентом і Радою рекомендацій щодо посилення мобільності всіх людей, що мають відношення до освіти і підвищення кваліфікації. Значимість мобільності в Європейському Союзі збільшувалась, починаючи з середини 80-х років, і на сьогоднішній день є ключовим моментом у стратегії розвитку освіти на період до 2020 року. За допомогою своїх програм Європейський Союз підтримує обмін інноваціями та досвідом, сприяє створенню освітніх мереж і мобільності людей, залученого в науково-освітню діяльність. В Україні програми Академічної мобільності починають активно впроваджуватися з кінця 90-х років минулого століття, викликаючи при цьому вкрай неоднозначні оцінки вузівської громадськості. На жаль, досі у нас далеко не все, що навіть мають безпосереднє відношення до цих процесів, досить чітко уявляють собі суть академічної мобільності, її найближчі віддалені мети, її реальні наслідки.

Академічна мобільність в трактуванні найважливіших документів Болонського процесу, націлена на формування єдиного європейського простору вищої освіти (ЄПВО), для України носить дещо односторонній характер «гри в одні ворота». Не випадково фахівці недвозначно пишуть про необхідність деякого зміни правил цієї гри. Нам треба не стільки підвищувати мобільність «в європейському вимірі» (фактично зі Сходу на Захід, з України до Європи), скільки міняти напрям мобільності висококваліфікованих кадрів, по-перше, на «всередині країни» і, по-друге, на прямо протилежне географічно». Очевидно, що і для України завдання полягає в тому, щоб зробити академічну мобільність більш збалансованою між

різними країнами ЄПВО, створити такі умови, за яких наші студенти будуть виїжджати за кордон для того, щоб розширити свої професійні можливості і інтелектуальний капітал і в перспективі присвятити себе служінню своїй країні.

Отже, Болонський процес як процес структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи зумовлено світовими тенденціями глобалізації, які потребують створення європейського наукового та освітнього простору задля підвищення спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підвищення конкурентоспроможності європейської вищої школи тощо. «На шляху цих реформ, - зазначають В. Журавський і М. Згуровський, - виникне багато складних проблем, але особливість найближчого періоду часу в тому, що уникнути зазначених перетворень уже неможливо. Бо, не проводячи реформ або зволікаючи з ними, наша країна підсилюватиме ізоляційні явища...».

Список використаних джерел

1. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський. - К.: ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2003. - 200 с.
2. Куприянова-Ашина В. Э. Интернационализация высшего образования: российские подходы / В. Э. Куприянова-Ашина, Чанг Жу // Международные процессы. - 2013. - № 11 (2). - С. 85-94
3. The Bologna Process in Higher Education in Europe - Key indicators on the social dimension and mobility. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. - 252 p.

»

**КУЗЬМА О. І.,
ТОВКАНЕЦЬ Г. В.**

Мукачівський державний університет, Україна

СТИМУЛЮВАННЯ І МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Важливою проблемою для сучасного педагога є питання урізноманітнення навчального процесу, активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, розширення сфери їх інтересів. Особлива

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>